

Statens arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott 2024

Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen
mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott
(Ku2022/01857, Ku2022/01893)

Statens arbete inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott 2024

Redovisning av uppdraget att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2022/01857, Ku2022/01893)

Innehållsförteckning

Statens arbete inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott 2024	1
Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	4
Beskrivning av uppdraget	6
Rapportens disposition och grundmaterial	7
Mer kunskap, utbildning och forskning	8
Arbetsmiljöverket: Kunskapshöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism i arbetsmiljön	8
Diskrimineringsombudsmannen: Uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering	10
Diskrimineringsombudsmannen: Utveckla och sprida kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i skolan	11
Forum för levande historia: Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism	13
Forum för levande historia: Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism	14
Forum för levande historia: Uppdrag att utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism i offentliga verksamheter	16
Forum för levande historia ska fortbilda personal i offentlig sektor, inklusive skolan, om rasism	18
Länsstyrelserna: Uppdrag om rasism i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2024	23
Myndigheten för arbetsmiljökunskap: Uppdrag att utreda samband mellan vissa grupper utsatthet och arbetsrelaterad stress	25
Myndigheten för stöd till trossamfund: Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet	27
Myndigheten för stöd till trossamfund: Uppdrag att genomföra kunskaps- höjande insatser för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism	28
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka antiziganism	30
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka rasism mot samer	32
Sametinget: Uppdrag att genomföra insatser som bidrar till att förebygga och motverka rasism mot samer	34
Socialstyrelsen: Kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården	36
Socialstyrelsen: Kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten	38

Förbättrad samordning och uppföljning	40
Forum för levande historia: Uppdrag att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen <i>Samlad grepp</i>	40
Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog	45
Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet	45
Ett mer aktivt rättsväsende	46
Brottsoffermyndigheten: Uppdrag att ta fram information till personer som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott	46
Brottsförebyggande rådet: Fördjupad studie om hatbrott mot samer	48
Brottsförebyggande rådet: Uppdrag att ta fram kunskap om den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism i Sverige	50
Samlad bedömning av arbetet under 2024 och utvecklingsområden för statens fortsatta arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott	52
Samlad bedömning av arbetet under 2024	52
Utvecklingsområden som identifierats	53
Utblick i Europa i några centrala frågor	55
Bilagor	57
Referenslista	58
Rapporter	58
Regeringsbeslut	58
Webbsidor	60

Sammanfattning

I den här rapporten redovisar Forum för levande historia sitt uppdrag att samordna och följa upp arbetet inom ramen för regeringens plan *Samlad grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*.

Samlad bedömning

Forum för levande historia bedömer att de berörda myndigheternas arbete har fått genomslag och bland annat resulterat i ökad kunskap om diskriminering, rasism och hatbrott, förbättrade stödmaterial och pedagogiska verktyg, samt stärkt samverkan mellan myndigheter, organisationer och kommuner. Flera myndigheter har också utvecklat eller påbörjat en utveckling av sina uppföljningssystem, eller etablerat samverkan med personer och organisationer i civilsamhället. Samtliga myndigheter har också identifierat en tydlig inriktning för sitt arbete.

Samtidigt ser Forum för levande historia tecken på en annan trend där resursbrist får offentliga verksamheter att ned- och omprioritera arbetet på området. Forum för levande historia föreslår därför att det fortsatta stödet i högre grad görs permanent.

Forum för levande historia bedömer vidare att det fortsatta arbetet skulle vinna på ökad samverkan mellan den statliga, regionala och kommunala nivån. Länsstyrelserna kan här spela en betydelsefull roll, både när det gäller stöd till och samverkan med kommunerna och regionerna. För att underlätta det fortsatta arbetet på lokal och regional nivå föreslår Forum för levande historia även en formaliserad samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Redovisningen nedan utgår från arbetet med planens strategiska områden under 2024.

Mer kunskap, utbildning och forskning

Arbetsmiljöverket har påbörjat en kartläggning av befintlig kunskap och forskning för att anpassa insatserna till arbetsmiljörelaterade utmaningar kopplade till rasism.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har haft 50 dialogmöten med organisationer i civilsamhället och utvecklat 21 utbildningsmoduler för olika kunskapsnivåer om olika aspekter av diskriminering. DO har tagit fram kunskap genom sammanställning och analys av samtliga anmälningar som inkommit till DO under åren 2020–2023 om diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet i grundskola och gymnasium. Analysen har särskilt belyst diskriminering av afrosvenska elever och elever som rasifieras som svarta eller som utsätts för antisvart rasism.

Forum för levande historia har gjort informationsinsatser, tagit fram metodstöd samt producerat utbildningsmaterial och pedagogiska verktyg för att skolpersonal och offentligt anställda bättre ska kunna reflektera över, identifiera och bemöta rasism. Länsstyrelserna har arrangerat och/eller medverkat i kompetenshöjande insatser kring mänskliga rättigheter i respektive län. Myndigheten för arbetsmiljökunskap har utvecklat ett interaktivt spel och en webbplats för att öka medvetenheten om inkludering och mångfald på arbetsplatser. Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) har genomfört fyra regionala kunskapshöjande konferenser och genomfört en studie baserad på enkätsvar från 1184 församlingar. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har samverkat med kommuner och ungdomsförbund för att stärka unga romers och samers kunskap om de egna rättigheterna, samt utvecklat arbetssätt för tjänstepersoner och beslutsfattare att motverka antiziganism samt rasism mot samer. Sametinget har fortsatt sitt informationsarbete riktat till skolor. Socialstyrelsen har tagit fram utbildningsmaterialet Rasism och bemötande i vården och påbörjat arbete med kunskapssammanställning om rasism inom hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänsten, med fokus på Sverige de senaste fem åren.

Förbättrad samordning och uppföljning

Forum för levande historia samordnar det statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Medlemmarna i nätverket har under året fått tillgång till fortbildning, omvärldsbevakning och träffar för utbyte av erfarenheter. Utvärderingar visar att nätverket stärker de deltagande myndigheternas samverkan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Ett mer aktivt rättsväsende

Brottsoffermyndigheten har haft samråd med myndigheter och organisationer från civilsamhället kring behovet av att öka utsatta gruppers förtroende för polisen. Brottsförebyggande rådet har gjort en fördjupad studie av hatbrott mot samer.

I årets rapportering har ingen myndighet redovisat arbete med primär koppling till de strategiska målen *Civila samhället – ökat stöd och fördjupad dialog* eller *Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet*. Samtidigt noterar Forum för levande historia att myndigheter, i delar av sina insatser, har bedrivit arbete som berör båda dessa mål.

Beskrivning av uppdraget

Forum för levande historia har sedan 2016 haft i uppdrag att samordna och följa upp arbetet inom ramen för *Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*.¹

I myndighetens regleringsbrev för 2024 (Ku2023/01296, Ku2023/01402) står det att ”Myndigheten ska samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Myndigheten ska med utgångspunkt i instruktionen erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag till skolans personal och andra relevanta yrkesgrupper. Myndigheten ska i genomförandet av uppdraget samråda med Skolverket, Statskontoret, Uppsala universitet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Socialstyrelsen.”

Uppdraget har rapporterats åtta gånger tidigare. Den här rapporten är Forum för levande historias redovisning av uppdraget för år 2024. Rapporten utgör den sista uppföljningen av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Utöver Forum för levande historias uppföljningar har Statskontoret haft i uppdrag att analysera både arbetet och planen som sådan. Statskontoret presenterade sin analys i juni 2023.²

¹ Hädanefter: regeringens plan *Samlat grepp*.

² <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2023/ett-samlat-grepp--analys-av-den-nationella-planen-mot-rasism-liknande-former-av-fientlighet-och-hatbrott/>

Rapportens disposition och grundmaterial

Rapporten är disponerad enligt de fem strategiska områden som presenteras i regeringens plan *Samlat grepp*:

1. Mer kunskap, utbildning och forskning
2. Förbättrad samordning och uppföljning
3. Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog
4. Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet
5. Ett mer aktivt rättsväsende

Utöver det redovisar även Forum för levande historia förslag på utvecklingsområden för statens fortsatta arbete.

Rapporten är baserad på material från Forum för levande historia och andra myndigheter som har genomfört tidsbegränsade uppdrag inom ramen för regeringens plan *Samlat grepp*. Forum för levande historia har sammanfattat materialet under två rubriker:

- Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse
- Framtida behov

Sammanställningen är baserad på Forum för levande historias läsning och urval. För myndigheternas fullständiga redovisningar, se bilagorna 1 A–K. Forum för levande historias samordnings- och fortbildningsuppdrag (Ku2022/01857, Ku2022/01893) redovisas mer utförligt än övriga uppdrag eftersom det endast redovisas i denna rapport.

Mer kunskap, utbildning och forskning

I planen *Samlat grepp* slår regeringen fast att skolan har en nyckelroll i att långsiktigt främja en värdegrund som utgår från alla människors lika värde. Samtidigt konstaterar regeringen att alla offentliganställda, och inte bara de som är verksamma inom skolan, behöver relevant kunskap om rasism och liknande former av fientlighet. Regeringen betonar också att forskningen spelar en viktig roll för att belysa rasismen.

De myndigheter som har uppdrag inom det här strategiska området är Brottsförebyggande rådet, Diskrimineringsombudsmannen, Forum för levande historia, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Sametinget.

Arbetsmiljöverket: Kunskapshöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism i arbetsmiljön³

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Arbetsmiljöverket har under 2024 fått i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism i arbetsmiljön. De kunskapshöjande insatserna ska syfta till att öka förståelsen hos arbetsgivare och andra relevanta aktörer om arbetsgivares ansvar att förebygga kränkande särbehandling, med särskilt fokus på kränkningar som har rasistiska förtecken.

Den slutgiltiga redovisningen av regeringsuppdraget ska beskriva hur de kunskapshöjande insatserna nått ut till målgrupperna och hur målgrupperna har värderat insatserna samt innehålla en bedömning av eventuella effekter som de kunskapshöjande insatserna givit.

³ A2024/01130

Genomförda aktiviteter

Arbetsmiljöverket har genomfört följande insatser:

- Etablerat en projektorganisation med projektledare, projektgrupp och styrgrupp samt fastställt projektdirektiv.
- Inlett samverkan med Myndigheten för arbetsmiljökunskap och DO för att tillvarata expertis och erfarenhet.
- Påbörjat en kartläggning av befintlig kunskap och forskning för att anpassa insatserna till arbetsmiljörelaterade utmaningar kopplade till rasism.
- Inlett planering för bredare samverkan med externa aktörer via referensgrupper, dialoggrupper och nätverk, med syfte att bidra med perspektiv, sprida kunskap och kvalitetssäkra insatserna.

Resultat och måluppfyllelse

- Analyser vittnar om att arbetsgivare upplever svårigheter att hantera kränkande särbehandling med rasistiska inslag, särskilt i gränslandet mellan arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen.
- Kartläggningar visar även att vissa grupper – särskilt utifrån etnisk tillhörighet, hudfärg och religion – löper högre risk för arbetsrelaterad stress och ohälsa.
- Det finns även ett identifierat behov av tydligare stöd och verktyg för arbetsgivare att förebygga och hantera rasism i arbetsmiljön.
- Förutsättningar har etablerats för att utveckla relevanta och träffsäkra kunskapshöjande insatser.
- Uppdragets samlade resultat och måluppfyllande slutredovisas 2027.

Diskrimineringsombudsmannen: Uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering⁴

Aktiviteter, resultat och måloppfyllelse

Bakgrund och syfte

Under 2023 fick Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag av regeringen att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering. Målet var att öka kunskapen om diskriminering, individers rättigheter samt möjligheterna att anmäla diskriminering. Insatserna riktade sig till individer och grupper som är utsatta för rasism och diskriminering kopplat till etnisk tillhörighet, hudfärg, religion eller annan trosuppfattning.

Enligt uppdraget skulle DO genomföra arbetet i samverkan med civilsamhällets organisationer och anpassa insatserna efter olika gruppers förutsättningar.

Genomförda aktiviteter

DO har genomfört uppdraget i två delar:

- DO har utvecklat ett omfattande utbildningsmaterial bestående av 21 moduler som berör olika aspekter av diskriminering, till exempel rättigheter, anmälningsförfaranden och skydd inom olika samhällsområden. Modulerna har anpassats för olika kunskapsnivåer.
- DO har genomfört dialogmöten med drygt 50 organisationer inom civilsamhället, inklusive trossamfund och nationella minoritetsorganisationer. DO har erbjudit riktade utbildningar till 33 organisationer, varav 24 har deltagit i dialogmöten och 7 har genomfört utbildningsinsatser.

Anpassning efter målgrupper

DO har anpassat utbildningarna till målgruppernas specifika behov, exempelvis genom riktade insatser för samiska, romska, judiska och muslimska organisationer. DO har även genomfört utbildningar för organisationer som arbetar mot diskriminering av afrosvenskar.

⁴ A2023/00855

Resultat och måluppfyllelse

- Dialogerna och utbildningarna har bidragit till ökad kunskap om diskriminering och stärkt individer och organisationer i deras arbete mot diskriminering.
- DO:s arbete har stärkt kunskapen inom civilsamhället och ökat efterfrågan på rådgivning och stöd i diskrimineringsfrågor.

Framtida behov

DO identifierar att följande behövs för att arbetet mot diskriminering ska vara effektivt:

- Civilsamhällets organisationer har ofta begränsade resurser. Organisationerna behöver stärkta resurser och långsiktig finansiering för att kunna delta i dialog och utbildningsinsatser och för att vara delaktiga i arbetet mot diskriminering.
- För att utbildningsinsatserna ska ge långsiktiga effekter behövs förberedande och uppföljande arbete. Detta kräver resurser och planering från både DO och de organisationer som deltar.
- Det finns ett fortsatt stort behov av utbildningar om diskriminering och skyddet mot diskriminering inom civilsamhället. Många organisationer har efterfrågat fler och mer fördjupade utbildningar.

DO konstaterar att arbetet har haft positiva effekter, men att det fortfarande behövs resurser och stöd för att säkerställa långsiktig påverkan och förbättrad kunskap om diskriminering.

Diskrimineringsombudsmannen: Utveckla och sprida kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i skolan ⁵

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

DO fick 2024 regeringens uppdrag att utveckla och sprida kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i grundskolan och gymnasiet. I uppdraget ingår att sammanställa och analysera anmälningar som kommit in till myndigheten och

⁵ A2024/00754

genomföra dialoger med organisationer inom det civila samhället. I uppdraget ingår också att sprida framtagna kunskap till både rättighetsbärare och skyldighetsbärare som är relevanta för området, såsom personal inom skolan och huvudmän.

Genomförda aktiviteter

Diskrimineringsombudsmannen har genomfört följande insatser:

- Tagit fram kunskap genom sammanställning och analys av samtliga anmälningar som inkommit till DO under åren 2020–2023 om diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet i grundskola och gymnasium.
- Identifierat de anmälningar som kan belysa diskriminering av afrosvenska elever och elever som rasifieras som svarta eller som utsätts för antisvart rasism.
- Genomfört flera dialogmöten med organisationer i civila samhället såsom Afrosvenskarnas Forum för Rättvisa, Afrosvenskarnas Riksorganisation, Black Lives Matter, Forum för föräldrar till afrosvenska barn och Rädda barnens ungdomsförbund.
- Genomfört seminarier, panelsamtal, utbildningsinsatser, tagit fram poddar och medverkat i media och sociala medier, inklusive genom publicering av en debattartikel.

Resultat och måluppfyllelse

- Analysen av anmälningarna visar att rasism och diskriminering av afrosvenska elever, eller elever som rasifieras som svarta eller som utsätts för antisvart rasism, är ett omfattande problem i skolan.
- Analysen pekar på att skolpersonal i flera fall inte identifierar eller hanterar trakasserier mot afrosvenska elever i enlighet med gällande regelverk. Detta framkommer både i anmälningar och i dialoger med organisationer i civila samhället.
- Analysen och dialogerna vittnar om att det råder brist på kunskap om diskrimineringslagen i skolan och att detta i sin tur resulterar i att rätt åtgärder inte vidtas och i att den utsatta eleven inte får det skydd och stöd som är avsett enligt lagen. Denna brist i utredningsprocessen påverkar elevernas trygghet och kan förvärra de negativa effekterna av diskrimineringen.
- Spridningen av kunskapen har omfattat både skyldighets- och rättighetsbärare genom seminarier, panelsamtal, utbildningsinsatser, podd, medverkan i media, sociala medier och publicering av en debattartikel.
- Uppdragets samlade resultat och måluppfyllande slutredovisas i mars 2026.

Forum för levande historia: Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism⁶

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

FLH fick i juni 2022 i uppdrag av regeringen att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism, under perioden 2022–2024. Uppdraget syftade dels till att förstärka FLH:s arbete inom området, dels till att ta fram stödmaterial riktade till skolpersonal om antimuslimsk rasism och rasism mot samer.

Som en del av uppdraget har FLH tagit fram ett sammanhållet stödmaterial, *Prata rasism i skolan*, som lanserades i mars 2025. Materialet omfattar fem teman: antimuslimsk rasism, rasism mot samer, antisemitism, antiziganism och antisvart rasism.

Genomförda aktiviteter

FLH har gjort följande insatser:

- Producerat material riktade till skolpersonal, bestående av faktatexter, lättlästa versioner, 20 animerade kortfilmer och diskussionsunderlag. Syftet har varit att ge konkreta verktyg för att förebygga och hantera rasism i skolan.
- Genomfört kunskapshöjande insatser för skolpersonal och andra yrkesverksamma i form av fortbildningar, föreläsningar, konferensdeltagande och samverkan med andra myndigheter. Totalt har 346 personer deltagit i fortbildningarna, varav 94 i FLH:s egna arrangemang.
- Uppdaterat webbkursen *Att motverka rasism i förskolan och skolan* och erbjudit den kostnadsfritt under uppdragsperioden. Kursen har 1 040 aktiva användare.
- Haft en nära dialog med bland annat Statens skolverk, Sametinget, civilsamhällesorganisationer och forskare. FLH har även genomfört samråd med Brottsförebyggande rådet, Diskrimineringsombudsmannen och Polismyndigheten, med fokus på rättsliga aspekter av rasism.
- Genomfört omfattande marknadsföringsinsatser, inklusive annonskampanjer riktade till skolpersonal och offentlig sektor. Sammanlagt har insatserna haft en räckvidd på över 6,3 miljoner människor i olika kanaler.

⁶ A2022/00844

Resultat och måluppfyllelse

Utvärderingar visar att insatserna har bidragit till att öka kunskapen om rasism hos skolpersonal och andra yrkesverksamma. FLH bedömer vidare att både utbildningsinsatserna och de nya stödmaterialen har gett de nämnda målgrupperna konkreta verktyg för att både identifiera och motverka rasism.

Framtida behov

Med fortsatt finansiering och metodutveckling kan insatserna bli mer effektiva och bidra till en tryggare och mer inkluderande skolmiljö. FLH ser ett fortsatt behov av kunskaps-höjande insatser om rasism och föreslår därför följande:

- Förstärk arbetet med att sprida och implementera de stödmaterial som tagits fram, för att säkerställa att de når ut och används brett inom skolväsendet och i den offentliga sektorn.
- Vidareutveckla stödmaterialet *Prata rasism i skolan* genom att utvärdera vilka effekter det har och anpassa det för fler pedagogiska sammanhang.
- Öka samverkan med skolor och andra myndigheter för att förankra insatserna och säkerställa att de blir en del av det ordinarie arbetet mot rasism i samhället.

FLH betonar att det är viktigt med ett långsiktigt arbete för att stärka skolans och samhällets förmåga att förebygga och hantera rasism.

Forum för levande historia: Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism⁷

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antisemitism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

FLH fick i juni 2022 i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism, under perioden 2022–2024. Syftet var att öka kunskapen om antisemitismens historia och samtida uttryck, och att ge lärare pedagogiska verktyg för att arbeta med de frågorna.

⁷ A2022/00845

Målgruppen för insatserna var främst lärare, rektorer och andra nyckelpersoner inom skolan. Uppdraget inkluderade en högskolekurs, digitala fortbildningar och ett uppdaterat undervisningsmaterial.

Genomförda aktiviteter

FLH har gjort följande insatser:

- Utvecklat en högskolekurs i samarbete med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet, som hölls vid två tillfällen, dels hösten 2023, dels hösten 2024. Kursen riktade sig till lärare och skolpersonal med syfte att ge dem fördjupad kunskap om antisemitism och pedagogiska verktyg för att arbeta med frågan. Totalt deltog 40 personer. Deltagarna svarade i utvärderingen att de fått ökad kunskap och praktiska verktyg för att hantera antisemitism i skolan.
- Hållit sex digitala fortbildningar för lärare och skolpersonal under uppdragsperioden för att bredda kunskapsspridningen. Totalt deltog 589 personer, och responsen visade att utbildningarna var relevanta och användbara i undervisningen.
- Uppdaterat och vidareutvecklat utbildningsmaterialet *Antisemitism – då och nu* för skolor, i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism. Materialet har anpassats till den nya läroplanen och gjorts mer tillgängligt med bland annat lättlästa versioner. Materialet har också kompletterats med interaktiva övningar och filmer. Under 2024 hade materialet 53 660 visningar, och en kampanj på digitala plattformar gav cirka 3 miljoner visningar.

Resultat och måluppfyllelse

- Lärare och skolpersonal har fått ökad förståelse för antisemitismens historia och samtida uttryck.
- Fler elever får undervisning om antisemitism genom uppdaterade undervisningsmaterial och utbildningar.

Framtida behov

Den här rapporten lyfter flera områden där FLH bedömer att det behövs ytterligare insatser:

- Håll regionala utbildningar runt om i landet, i samarbete med lokala aktörer. Utbildningarna bör även spelas in och visas digitalt för att öka tillgängligheten.
- Möjliggör flexibelt lärande för skolpersonal, och bidra till ökad spridning av kunskap om antisemitism genom att erbjuda en digital kurs.

- Gör en satsning på ökad visuell källkritik i skolan för att stärka elevernas förmåga att kritiskt granska bilder och rörligt material som sprids i sociala medier, särskilt i samband med antisemitiska konspirationsteorier och propaganda.
- Prioritera behovet av kontinuerlig uppföljning och forskning om antisemitism i skolan för att säkerställa att insatserna ger långsiktiga effekter.

FLH betonar att arbetet mot antisemitism i skolan kräver långsiktiga satsningar och fortsatt finansiering för att säkerställa att kunskapen når ut till fler och ger konkreta resultat.

Forum för levande historia: Uppdrag att utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism i offentliga verksamheter

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

År 2022 fick Forum för levande historia i uppdrag att under 2022–2024 utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten.⁸ Målgruppen är personer som arbetar med verksamhetsutveckling, företrädesvis på chefs- och strategnivå. Målet för arbetet med uppdraget har varit att bidra till förbättrade förutsättningar för ett systematiskt arbete mot rasism i offentliga genom att ta fram ett konkret och användarvänligt digitalt stöd för systematisk kvalitetssäkring i arbetet mot rasism.

Genomförda aktiviteter

FLH har genomfört följande insatser:

- Gjort en genomlysning av befintligt stöd till det offentliga att utveckla strategiskt arbete, såsom stödet för jämställdhetsintegrering.
- Genomfört fördjupade dialoger med 24 aktörer som arbetar med rasism kopplat till verksamhetsutveckling eller liknande i myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhället. Samtliga har fått ge synpunkter om det nya metodmaterialets innehåll

⁸ A2022/00643

och struktur vid flera tillfällen. Dessutom har två av de samverkande myndigheterna och en kommun deltagit i fokusgruppsintervjuer.

- Anpassat metodmaterialet till regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott för att vägledningen ska kunna bidra till arbetet med handlingsplanens mål, delmål och fokusområden.

Resultat och måluppfyllelse

Kommuner och regioner har påpekat att vägledningen behöver vara överblickbar, konkret och handfast. Vidare behöver materialet ha ett fokus på att motverka just rasism, snarare än ojämlikhet i allmänhet.

- En vägledning för offentlig sektor att arbeta strategiskt mot rasism har tagits fram. Materialet, kallat "Vägledning för arbete mot rasism". Vägledningen innehåller två inledande texter om syftet med vägledningen och varför det offentliga ska arbeta mot rasism. Efter det följer fem moduler inriktade på olika faser i arbetet; Förbered. Kartlägg. Analysera. Planera och genomför. Följ upp och lär. I varje modul finns ett "case" som beskriver hur en aktör har arbetat och vilka lärdomar aktören har dragit. Till beskrivningen följer reflektionsfrågor. I varje modul finns också checklistor och mallar för ytterligare stöd.

Framtida behov

Flera av de aktörer som Forum för levande historia har varit i kontakt med har efterfrågat ett konkret stöd för att få hjälp med att driva arbetet framåt, bland annat i form av processtöd och arbetsplatsförlagda utbildningar:

- Fortsatt utveckling av vägledningen, såsom med konkreta exempel på hur andra gjort.
- Utveckling av erbjudande om processledning till kommuner och regioner för att arbeta strategiskt mot rasism.

Forum för levande historia ska fortbilda personal i offentlig sektor, inklusive skolan, om rasism⁹

FLH har i uppdrag att, inom ramen för arbetet med den nationella planen *Samlat grepp*, genomföra fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag.

Sammanfattning

FLH har under flera år genomfört lärarledda fortbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag, till skolpersonal och andra yrkesgrupper inom offentlig sektor. Många i målgrupperna har dessutom nåtts genom filmer, poddar och digitala klassrumsmaterial.

FLH utvecklar ständigt insatserna för att möta behoven av både bredd och djup, och har under året exempelvis valt att erbjuda fortbildningar för socialarbetare, kommunanställda och yrkesgrupper som når barn och unga utanför skolan. FLH har även erbjudit fortbildning för universitetsstudenter. Dessutom har skolpersonal erbjudits fördjupningsfortbildningar om antisemitism, islamofobi och rasism mot samer.

Mål

Det huvudsakliga målet för uppdraget är att erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag, till skolpersonal och andra relevanta yrkesgrupper. Internt har uppdraget genomförts i form av två projekt: Utbildning om rasism i skolan (URI Skola), som är riktat till skolans personal, och Utbildning om rasism för andra yrkesgrupper (URI Yrkesgrupper), som är riktat till offentligt anställda.

Målet för URI Skola är att, med utgångspunkt i olika teman, bidra till att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter bland skolans personal. Mer specifikt syftar verksamheten till att erbjuda kompetensutveckling i form av fortbildningar, som ger lärare, rektorer, skolledare och övrig skolpersonal teoretisk kunskap och praktiska verktyg i arbetet med att motverka rasism och främja mänskliga rättigheter.

⁹ Ku2023/00381

För URI Yrkesgrupper finns det två huvudsakliga mål. Det ena är att fortbildningen för offentliganställda ska bidra till att offentligt anställda bemöter allmänheten på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Det andra är att fortbildningarna ska nå ännu fler anställda i offentlig sektor, och på så sätt bidra till att sprida kunskap om arbetet mot rasism i allt fler verksamheter.

Målgrupper

URI Skola vänder sig till lärare och annan skolpersonal, inklusive rektorer och skolledare.

Inom ramen för myndighetens utbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans, riktade till skolpersonal, har FLH under året erbjudit fem separata fortbildningstillfällen för skolans personal, inklusive två fortbildningskonferenser för rektorer och skolledare, i samarbete med Skolverket, samt den lärarledda distanskursen Att undervisa om rasism.

FLH arrangerar också en årlig publik konferens i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA). I det sammanhanget är målgrupperna flera och omfattar, vid sidan om lärare, även journalister, politiska beslutsfattare, forskare, samt myndigheter och organisationer som arbetar med att förebygga och motverka rasism och politisk extremism.

FLH har under året även nått ut till målgrupperna genom webbplatsen levandehistoria.se och ett nyhetsbrev. Målgrupperna har dessutom nåtts med hjälp av de plattformar som våra samarbetspartner, till exempel SKMA och Skolverket, erbjuder.

URI Yrkesgrupper vänder sig till andra offentliga verksamheter än skolan, och fokuserar då framför allt på yrkesverksamma i offentlig sektor som jobbar i verksamheter som möter många invånare. Här sammanfaller målgruppen delvis med FLH:s samordningsuppdrag, men i arbetet med URI-yrkesgrupper inbegrips även anställda inom kommun och region. En viktig utgångspunkt för att nå målgruppen har varit arbetet inom samordnings- och uppföljningsuppdraget, där så kallade forumträffar har utgjort ett viktigt verktyg för att nå målgruppen anställda i offentlig sektor. Utöver det har det gjorts olika riktade insatser för att sprida kännedom om utbildningen bland anställda inom kommuner och regioner.

Under året har sammanlagt sju lärarledda fortbildningstillfällen genomförts, som har haft 380 deltagare. Det har även funnits information om webbkurserna *Kunskap om hbtqi* och *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande* i kanaler som vänder sig till anställda inom offentlig sektor. Webbkurserna består av utbildningsfilmer, ljudrörelser om bemötandesituationer, faktatexter och reflektionsövningar.

Uppdragets genomförande

Det huvudsakliga arbetssättet inom URI Skola respektive URI Yrkesgrupp, har varit att erbjuda fortbildningar i syfte att öka målgruppernas kunskaper om rasism och mänskliga rättigheter.

Ett strategiskt vägval i planeringen har varit att erbjuda fortbildningar om flera former av rasism än vad FLH tidigare har gjort. Genom fortbildningarna har FLH bland annat kunnat bidra till att höja skolans kompetens om olika typer av rasism, som islamofobi, antiziganism och rasism mot samer. Utvärderingarna visar att drygt 98 procent anser att helheten av utbildningarna har varit bra eller mycket bra. Deltagarna efterfrågar ytterligare tillfällen och möjligheter till fördjupning, samt tips på hur lärare kan arbeta med dessa frågor i skolan. Detta är förslag och kommentarer som FLH tar med sig i utvecklingen av arbetet, vilket kommer att göras inom ramen för FLH:s förnyade uppdrag. Fortbildningarna inom URI Skola förväntas bidra till att lärare och annan skolpersonal får ökad kunskap om olika former av rasism, verktyg för att bemöta rasism på skolan, samt ökad förmåga att arbeta med demokrati-, tolerans- och värdegrundsfrågor i klassrummet.

Ett strategiskt vägval i arbetet med övriga offentliga verksamheter har varit att sträva efter att nå fler myndigheter som har över 2 000 anställda, med riktade erbjudanden om fortbildningar.

Samverkan

I projektet URI Skola har FLH, under 2024, samverkat med Skolverket, med fokus på fortbildning för rektorer och skolledare. Myndigheten har också samverkat med SKMA kring den årliga Novemberkonferensen till minne av Novemberpogromen 1938. Årets konferens hade titeln *Antisemitism i skuggan av 7/10 och Gazakriget – tendenser, konsekvenser och lärdomar*. Samverkan har skett i form av gemensamma insatser i respektive nätverk, planering av fortbildningsverksamheten samt den publika konferensen om antisemitism. I syfte att samordna, synkronisera och maximera myndigheternas arbete riktat till barn och unga, har även kontinuerliga avstämningar skett med MUCF. Samverkan med dessa aktörer har bland annat bidragit till att fortbildningsinsatser och konferenser har inbegripit adekvat kompetens från universitetsvärlden, myndigheter och civilsamhälle. Samverkan har även bidragit till att FLH på ett effektivt sätt har nått ut till målgrupper som inte finns lika nära andra – framför allt rektorer och skolledare.

I projektet URI Yrkesgrupper har FLH, under 2024, fördjupat sin samverkan med de myndigheter som också har uttalade uppdrag i den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Samverkan har framför allt skett inom fortbildnings-

verksamheten, till exempel med Statskontoret när det gäller utbildningsinsatser för offentliganställda. Ett samverkansavtal med Uppsala universitet finns på plats sedan 2020.

FLH har också samverkat med Socialstyrelsen, som har deltagit vid utvecklingen av fortbildningsmaterial för anställda inom vården. FLH har även hållit samtal och erfarenhetsutbyten med MUCF, länsstyrelserna, Diskrimineringsombudsmannen, Skolverket och Institutet för mänskliga rättigheter. Specifika samverkansavtal håller även på att upprättas med de offentliga organisationer som bokar fortbildningarna, för att tydliggöra vad som gäller när FLH erbjuder en arbetsplatsförlagd fortbildning.

Resultat

URI Skola: Utifrån utvärderingar från deltagare på fortbildningar och kurser, bedömer FLH att målet, det vill säga att bidra till att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter, har uppnåtts.

Detta har möjliggjorts av att FLH har nått ut till hundratals företrädare för målgrupperna. Totalt har 269 personer deltagit i de fortbildningar som under 2024 har erbjudits lärare och annan skolpersonal, inklusive rektorer och skolledare. På en distanskurs för lärare, om att undervisa om rasism, har 63 personer deltagit. Konferensen om antisemitism, som arrangerades tillsammans med SKMA i november 2024, hade liksom tidigare år cirka 120 deltagare.

Utvärderingarna visar att drygt 98 procent anser att helheten av utbildningarna för skolans personal har varit bra eller mycket bra. Deltagarna efterfrågar ytterligare tillfällen och möjligheter till fördjupning, samt tips på hur lärare kan arbeta med dessa frågor i skolan. Detta är förslag och kommentarer som FLH tar med sig i den utveckling av arbetet som kommer att göras inom ramen för myndighetens förnyade uppdrag.

Bland de rektorer och skolledare som har deltagit i fortbildningarna riktade till denna målgrupp, uppger samtliga som har besvarat utvärderingarna att fortbildningarna har gett dem nya kunskaper.

URI Yrkesgrupper: Under året har totalt 364 personer deltagit i de sju fortbildningar som under 2024 har erbjudits offentligt anställda. Det är en minskning sedan förra året, vilket vi bedömer har att göra med att offentliga verksamheter ned- och omprioriterar utbildningsinsatser på området. Denna trend av minskad efterfrågan kommer att analyseras närmare under 2025.

Under året har verksamheten utvecklats genom en fördjupning i metodfrågor, utifrån det särskilda uppdrag som FLH har att utveckla och sprida metodmaterial om arbete mot

rasism, för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten (A2022/00643). Det har bland annat lett till att innehållet i utbildningarna har fokuserats på metodologiska aspekter av arbetet mot rasism. FLH bedömer att detta i sin tur har bidragit till att kursdeltagarna har fått bättre förmåga att integrera arbetet mot rasism, andra former av fientlighet och hatbrott, i sitt arbete.

Deltagaruppföljningar visar att cirka 89 procent av respondenterna uppskattar fortbildningarna som helhet, och kommer att tipsa kollegor om den.

Utvärderingar visar över lag att nöjdheten är hög med utbildningarnas genomförande och innehåll. Detta kan, utöver faktisk nöjdhet, också vara kopplat till att fortbildningarna är de enda i statsförvaltningen som fokuserar på rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, och som är öppna och kostnadsfria för målgruppen offentligt anställda.

Analys och avslutande kommentarer

URI Skola: FLH bedömer att det gångna årets verksamhet på området har skapat mervärde för lärare och annan skolpersonal. Detta styrks bland annat av den stora efterfrågan som FLH möter och de deltagarutvärderingar FLH gör. Några faktorer som bedöms ha bidragit till det positiva resultatet är att FLH har fortsatt vidareutveckla verksamheten i nära kontakt med såväl målgrupper som partners, akademi och civilsamhälle. FLH bedömer att det även fortsättningsvis finns ett stort behov av kompetensutveckling inom skolan vad gäller frågor om rasism och mänskliga rättigheter.

URI Yrkesgrupper: FLH bedömer att fortbildningar som är anpassade till den berörda arbetsplatsen ger ökad effekt, men att de behöver nå fler nyckelfunktioner på samma arbetsplats. I vilken utsträckning som den högsta ledningen prioriterar arbetet mot rasism varierar stort. Detta påverkar bland annat vilka resurser som tilldelas uppdraget i form av tid, ekonomiska medel och kompetensutveckling. Detta har även betydelse för i vilken utsträckning som arbetsplatser kan engagera olika nyckelfunktioner i förändringsarbetet, både inom linjestyrning och i de kollegiala strukturerna.

Utbildningar inom URI Yrkesgrupper fokuserar på det praktiska arbetet mot rasism och hur det bäst införlivas i den ordinarie verksamheten.

Fortsatta utvecklingsområden

För att säkerställa långsiktiga och hållbara insatser ser FLH följande utvecklingsområden:

- Öka fokuset på stödformer som riktar sig till olika nyckelfunktioner, såväl i linjeorganisation som i kollegiala organ, för att stödja utbildningsinsatser så att de får genomslag i arbetet mot rasism och hatbrott.
- Utveckla uppföljning och analys vid respektive arbetsplats.
- Ta fram indikatorer som visar om förändrade arbetssätt leder till förbättringar.

Länsstyrelserna: Uppdrag om rasism i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2024¹⁰

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Länsstyrelserna ska enligt regleringsbrevet 2024 stödja kommuner och regioner i arbetet med mänskliga rättigheter. Stödet ska bl.a. innefatta att sprida kunskap och metoder inom området samt främja erfarenhetsutbyte. I uppdraget ingår även att redogöra för hur arbetet mot olika former av rasism, däribland antisemitism, kan inkluderas i arbetet.

Länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter samordnas i en gemensam struktur med ett gemensamt nätverk. Samverkan sker med samtliga länsstyrelser och myndigheter med närliggande uppdrag, såsom Boverket, Forum för levande historia, Institutet för mänskliga rättigheter och Socialstyrelsen samt Sveriges kommuner och regioner. För att möta skrivningen i 2024 års regleringsbrev har en strategisk inriktning arbetats fram av länsstyrelsernas nationella samordningsfunktion på området. I den strategiska inriktningen har det tydliggjorts att arbetet mot rasism ska inkluderas i uppdraget i mänskliga rättigheter.

Genomförda aktiviteter

Länsstyrelserna har gjort följande insatser:

- Genomfört fysiska och digitala länsstyrelsegemensamma nätverksträffar. Aktörer som medverkat på nätverkets träffar och erfarenhetsutbyten är Barnombudsmannen, Forum för levande historia, Mångkulturellt centrum, Mötesplats Social Innovation och Socialstyrelsen.

¹⁰ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24631>

- Hållit erfarenhetsutbyten med olika teman, till exempel *Jubileumsåret 2025 – 250 år av judiskt liv i Sverige*.
- Stått värd för seminarium på Mänskliga rättighetsdagarna 2024 på temat mänskliga rättigheter i tider av kris och krig.
- Förmedlat stöd från den nationella samordningen till länsstyrelserna avseende omvärldsbevakning, kunskapsunderlag, vägledningar samt metodstöd.
- Kartlagt kommuners och regioners förutsättningar och behov av stöd i sina respektive län. Kartläggningen genomfördes på olika sätt i olika län, men baserades på gemensamma frågeställningar.

Länsstyrelserna har var för sig arrangerat och/eller medverkat i kompetenshöjande insatser kring mänskliga rättigheter i respektive län. Vanliga insatser är kompetenshöjande aktiviteter inom till exempel rättighetsbaserat arbetssätt, konventionsefterlevnad och icke-diskriminering.

Resultat och måluppfyllelse

- Utvecklat stöd till kommuner och regioner. Drygt hälften av länsstyrelserna kunde under 2024 avsätta mellan 26 och 50 procent av en årsarbetskraft för arbetet med mänskliga rättigheter, vilket innebar en minskning för några länsstyrelser och en ökning för andra jämfört med 2022 och 2023.
- Fördjupad samverkan mellan länsstyrelser och andra aktörer samt mellan olika aktörer i länen. Genom samverkan har länsstyrelserna fått ökad kännedom om de olika länens förutsättningar och behov.

Framtida behov

- För att kunna prioritera arbetet med mänskliga rättigheter krävs både resurser och samverkan mellan näraliggande politikområden.
- Länsstyrelserna ser bland annat behov av att utveckla:
 - Stöd till kommuner och regioner att arbeta rättighetsbaserat.
 - Strukturerat arbete mot rasism utifrån länsstyrelsernas kartläggning av kommuner och regioners behov.
 - Integrering av mänskliga rättigheter i civil beredskap.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap: Uppdrag att utreda samband mellan vissa gruppers utsatthet och arbetsrelaterad stress¹¹

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) fick 2022 i uppdrag att sammanställa kunskap om sambandet mellan vissa gruppers utsatthet och arbetsrelaterad stress, med fokus på etnisk tillhörighet, hudfärg och religion. Under 2024 utökades uppdraget till att även inkludera utveckling av stödmaterial för arbetsgivare, skyddsombud och förtroendevalda, med målet att förebygga arbetsrelaterad stress och diskriminering.

Genomförda aktiviteter

Mynak har gjort en omfattande kartläggning i samarbete med experter från Lunds universitet. Studien bygger på en litteraturöversikt, en enkätundersökning och en intervjustudie.

Resultatet av studien visar följande:

- Personer med bakgrund i Afrika och Mellanöstern rapporterar högre utsatthet för negativ särbehandling, mobbning och arbetsrelaterad stress.
- Personer med annan religiös tillhörighet än kristendom upplever mer diskriminering och har sämre kontroll över sin arbetssituation.
- Utsatthet för diskriminering och exkludering på arbetsplatsen leder till högre nivåer av stress, ångest och nedstämdhet.

För att omsätta forskningen i praktiska verktyg har Mynak utvecklat ett digitalt stödmaterial riktat till arbetsgivare, fackliga representanter och skyddsombud.

Mynaks huvudsakliga insatser:

- En webbplats med stödmaterial som informerar om lagar, strategier för inkludering, checklistor och handledning för att identifiera och motverka utsatthet.

11 A2022/00992, A2023/01759

- Det interaktiva spelet *687 dagar på Mars*, som ger en simulerad upplevelse av att tillhöra en minoritet på en arbetsplats, med syfte att öka spelarens medvetenhet, förståelse och kunskap om utsatthet.
- En kommunikationskampanj för att sprida ovannämnda material brett till arbetsplatser och organisationer.

Resultat och måluppfyllelse

- Ökad medvetenhet om kopplingen mellan utsatthet och arbetsrelaterad stress.
- Konkret stöd till arbetsgivare och fackliga representanter för att arbeta mer systematiskt med inkludering och mångfald.

Framtida behov

Den här rapporten identifierar flera områden där det behövs ytterligare insatser:

- Gör fler och mer djupgående utbildningsinsatser riktade till arbetsgivare, skyddsombud och chefer om hur de aktivt kan motverka diskriminering.
- Stärk tillsynen och uppföljningen av arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen för att säkerställa att åtgärderna implementeras.
- Prioritera forskning om hur utsatthet på arbetsmarknaden påverkar hälsa och välmående på lång sikt.
- Gör en långsiktig spridning och vidareutveckling av stödmaterialet, med fler konkreta verktyg för olika typer av arbetsplatser.

Mynak kommer att fortsätta arbetet under 2025 och rekommenderar att stödmaterialet integreras i arbetsgivares och fackliga organisationers utbildningar för att skapa hållbar förändring.

Myndigheten för stöd till trossamfund: Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet¹²

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Under 2023 fick Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) i uppdrag av regeringen att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet. I uppdraget ingick att genomföra kunskapshöjande insatser på regional nivå riktade till trossamfund, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter.

Genomförda aktiviteter

SST har gjort följande insatser:

- Genomfört fyra regionala kunskapshöjande konferenser i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen i Västernorrland, Polismyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, samt trossamfunden.
- Genomfört en studie baserad på enkätsvar från 1184 församlingar. Studiens resultat visar bl.a. på att en majoritet av församlingarna har utsatts för egendoms- och/eller våldsbrott, där egendomsbrott dominerar, men där vissa samfund – särskilt judiska, muslimska och ortodoxa – även, frekvent, drabbas av hot, hat och våld kopplat till religiös och etnisk tillhörighet.
- Tagit fram en online-utbildning i grundläggande säkerhet.
- Informerat om trossamfundens ökade säkerhetsbehov, samt deras betydelse som kompletterande aktörer i krisstöd och lokal lägesbild, genom kommunnätverket med fokus på säkerhet som samordnas mellan SST och Sveriges kommuner och regioner (SKR).
- Aktiverat den nationella krissamverkansgruppen med trossamfund i samband med händelserna i Örebro den 4 februari 2025.

Resultat och måluppfyllelse

- Ökad kunskap om säkerhetsutmaningarna för Sveriges trossamfund.

¹² KU 2022/01123

- Stärkt samordning och samverkan på nationell och lokal nivå kring frågor som rör säkerhet och trossamfund.
- Förbättrad samverkan och relationsstärkande verksamhet mellan kommuner och civilsamhälle, med utvecklade metoder för trossamfundets fortsatta säkerhetsarbete.
- Stärkt internt arbete inom SST utifrån kunskapen om säkerhetsfrågorna för trossamfunden.

SST konstaterar att kunskapen om trossamfundens säkerhet – och hur säkerheten påverkar möjligheten att bedriva verksamhet – kommer att vara av betydelse för många år framöver, inte minst då det har saknats aktuell och uppdaterad kunskap på området.

Myndigheten för stöd till trossamfund: Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism¹³

Detta uppdrag är en ingår i regeringens åtgärdsprogram mot islamofobi.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

År 2024 fick Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) regeringens uppdrag att, i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), genomföra kunskapshöjande insatser riktade till kommuner för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism. I uppdraget ingår att ta fram och sprida en vägledning för kommuner i syfte att öka kunskapen om människors utsatthet för fientlighet mot muslimer. Vägledningen ska också ge kommuner stöd i frågor som rör dialog och samverkan med muslimska trossamfund och organisationer i civilsamhället.

Genomförda aktiviteter

Myndigheten för stöd till trossamfund har gjort följande insatser:

- Formaliserat en myndighetsövergripande projektgrupp med representanter från SST och MUCF med ansvar för det operativa genomförandet av uppdraget. Vidare har en

¹³ A 2024/00870

intern styr- och samverkansstruktur inrättats och projektplan fastställts. Dessutom har en process för formalisering av internationellt samarbete initierats.

- Påbörjat en genomgång av befintlig forskning och rapporter i syfte att säkerställa ett forskningsförankrat angreppssätt. Ett forskningssamarbete har inletts med Marie Cederschiöld högskola.
- Genomfört internutbildning i antimuslimsk rasism och initierat ett samarbete för nytugivning av relevant litteratur. Myndighetschefen har även representerat SST vid en europeisk konferens anordnad av EU-kommissionen inom ramen för ett europeiskt nätverk mot islamofobi.
- Inrättat referens- och myndighetsgrupper för att säkerställa återkoppling och expertstöd, liksom samordning med befintliga nationella insatser.
- Inlett förberedelser för dialogmöten med cirka tio utvalda kommuner i syfte att samla in lokal kunskap och kartlägga behov relaterade till antimuslimsk rasism.

Resultat och måluppfyllelse

- Projektstruktur och kunskapsunderlag har etablerats.
- Kompetenshöjande och kommunikativa insatser har inletts.
- Strukturerad samverkan har etablerats med civilsamhälle, myndigheter och kommuner.
- Dialogprocess med kommuner har initierats.
- Uppdragets samlade resultat och måluppfyllande slutredovisas 2027.

SST konstaterar att insatserna under uppdragets inledande fas har etablerat strukturer och relationer som kommer att vara viktiga för det fortsatta arbetet.

Framtida behov

SST lyfter följande bedömningar och slutsatser inför det fortsatta arbetet:

- Kommunalt engagemang och deltagande är centralt vilket ställer krav på fortsatt relationsskapande och anpassning av insatserna till lokala förutsättningar.
- Samverkan är avgörande för genomförandet. Detta, i kombination med arbetets komplexitet, ställer i sin tur krav på en tydlig struktur för koordinering mellan aktörer.
- Kunskapsunderlag är vitalt för genomförandet, vilket gör att det upphandlade forskningsstödet är centralt i det fortsatta arbetet.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka antiziganism¹⁴

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antiziganism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Under 2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag av regeringen att göra insatser som bidrar till att förebygga och motverka antiziganism, med särskilt fokus på unga romer. Arbetet har bedrivits i nära samverkan med kommuner, civilsamhället, myndigheter och personer som tillhör gruppen unga romer.

Genomförda aktiviteter

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har gjort följande insatser:

- Tagit fram utställningen Z+46I, i samarbete med den romska föreningen Gävleborgs Romska Internationella förening, som lyfter unga romers erfarenheter av antiziganism och markerar att det har gått 80 år sedan Förintelsen. Utställningen invigdes i december 2024 och ska fortsätta spridas nationellt. Genom ett ambassadörsprogram har unga romer fått utbildning om sina mänskliga rättigheter och skapat innehållet till utställningen Z+46.
- Drivit ett nätverk med sju kommuner för att utveckla metoder för att motverka antiziganism och inkludera unga romer i lokalt arbete. Särskilda överenskommelser har slutits med tre kommuner för att göra lokala projekt. Exempelvis har Norrköping och föreningen Norrköpings romer gjort en studieresa till Birkenau för unga, medan kommuner i Skaraborgs län arrangerade konferensen *Ung och rom*.
- Tagit fram stödmaterial för bibliotek och andra samlingsplatser, samt gjort utbildningar och workshoppar för tjänstepersoner om bemötande och arbete mot antiziganism. I samverkan med Institutet för språk och folkminnen (Isof) och Kungliga biblioteket har MUCF tagit fram materialet *Så kan du bemöta antiziganism*.

14 KU2022/01123

- Arbetat nära Forum för levande historia, Länsstyrelsen Stockholm, Sametinget, Radio Romano med flera, för att bredda kunskap och samverkan.
- Arrangerat och deltagit i seminarier, bland annat vid Mänskliga Rättighetsdagarna, och skapat plattformar för erfarenhetsutbyte mellan unga från olika nationella minoriteter, till exempel mellan unga romer och samer.

Resultat och måluppfyllelse

- Ökad kunskap och medvetenhet om antiziganism hos beslutsfattare, tjänstepersoner och civilsamhället.
- Stärkt egenmakt och identitet hos unga romer, genom att de har fått utbildning, nätverk och möjlighet att synliggöra sina erfarenheter.
- Förbättrad samverkan mellan kommuner och civilsamhälle, med utvecklade metoder för delaktighet och lokalt förankrade projekt.
- Praktiska verktyg till skolor, bibliotek och andra verksamheter för att arbeta mot antiziganism.

Framtida behov

För att säkerställa långsiktiga och hållbara insatser föreslår MUCF följande:

- Ge MUCF ett långsiktigt uppdrag till och med år 2032, i linje med Strategin för romsk inkludering, som får tillräckliga resurser för nationella insatser.
- Utöka MUCF:s uppdrag till att omfatta arbete mot rasism mot unga inom samtliga nationella minoriteter, med fokus på inkludering och egenmakt.
- Gör en satsning på utbildningsmaterial och lärarfortbildning för att öka kunskapen om romers historia och rättigheter, särskilt eftersom många unga romer upplever diskriminering i skolan.

MUCF betonar att dessa insatser bör göras i samverkan mellan myndigheter och civilsamhället, och att arbetet måste inkludera unga romers röster och erfarenheter för att ge verklig förändring.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka rasism mot samer¹⁵

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Under 2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag av regeringen att göra insatser som bidrar till att förebygga och motverka rasism mot samer, med särskilt fokus på unga. Uppdraget har genomförts i samverkan med samiska förvaltningskommuner, regioner, civilsamhället och samiska kunskapsnätverk.

Genomförda aktiviteter

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har gjort följande insatser:

- I samverkan med Glesbygdsmedicinskt centrum och Nätverket för samisk hälsa har MUCF tagit fram ett kapitel till e-utbildningen i samisk kulturförståelse i vården, med särskilt fokus på bemötandet av unga samer. Utbildningen har spridits till elevhälsa och ungdomsmottagningar nationellt.
- I samarbete med ungdomsförbundet Sáminuorra har MUCF vidareutvecklat *Nuoras Nurrii*, en metod som syftar till att öka kunskapen om samers rättigheter och kultur bland skolpersonal och elever. En lärarhandledning har tagits fram och nya samiska vägvisare har utbildats för att göra skolbesök.
- Gjort föreläsningar, panelsamtal och utbildningar för politiker, beslutsfattare och tjänstepersoner med fokus på rasism, minoritetsstress och nationella minoriteters rättigheter. Bland annat har MUCF producerat en podd och deltagit i konferenser som Barnrättsdagarna och Mänskliga rättighetsdagarna, samt i seminarier riktade till skolpersonal och vårdpersonal.
- Gjort överenskommelser med bland annat Umeå, Örnsköldsvik och Skellefteå kommun samt med kommunnätverket Veärbmie, om att utveckla lokala arbetssätt mot rasism och för inkludering av unga samer. Kommunerna har fått stöd och

¹⁵ KU2022/01123

handledning i att utveckla modeller för samråd och delaktighet, såsom samrådsmodeller och språkambassadörer.

- Arbetat tillsammans med Brottsförebyggande rådet, Länsstyrelsen Stockholm, Forum för levande historia och Sametinget, samt med civilsamhällesaktörer som Sáminuorra. Detta har lett till gemensamma insatser och förstärkt samverkan kring frågor om rasism mot unga samer och mot minoriteter generellt.

Resultat och måluppfyllelse

- Ökad kunskap om rasism och bemötande av unga samer inom kommunala och regionala verksamheter, särskilt inom skola och vård.
- Stärkt samordning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå kring frågor som rör unga nationella minoriteter och urfolk.
- Ökad delaktighet för unga samer, som genom ambassadörsprogram, panelsamtal och samråd har fått möjlighet att lyfta sina erfarenheter och påverka arbetet mot rasism.
- Nya verktyg för kommuner att inkludera unga samer och arbeta med rättighetsbaserade ungdomsperspektiv.

MUCF konstaterar att insatserna har bidragit till att synliggöra unga samers utsatthet för rasism, men att långsiktiga insatser är avgörande för att skapa hållbara förändringar.

Framtida behov

MUCF lyfter behovet av att arbetet mot rasism mot samer och unga nationella minoriteter fortsätter och stärks. De föreslår följande:

- Ge MUCF ett långsiktigt uppdrag med 3 miljoner kronor årligen, för att genomföra insatserna nationellt. Ett långsiktigt uppdrag är avgörande för att förändra attityder och bemötande, och för att möta de ökade utmaningar som följer av samhällsomvandlingen i Sápmi.
- Utvidga MUCF:s uppdrag till att inkludera arbetet mot rasism riktat mot unga från samtliga nationella minoriteter, med särskilt fokus på inkludering och egenmakt. För detta krävs ytterligare resurser.
- Låt en extern aktör utvärdera *Nuoras Nurii* för att säkerställa metodens kvalitet och effekt, samt för att möjliggöra att metoden vidareutvecklas till ett långsiktigt verktyg för skolor i hela landet.

MUCF betonar att arbetet mot rasism mot samer och andra nationella minoriteter måste ses som en permanent del av arbetet för mänskliga rättigheter, och att unga ska få möjlighet att vara aktiva i förändringsarbetet.

Sametinget: Uppdrag att genomföra insatser som bidrar till att förebygga och motverka rasism mot samer¹⁶

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Under 2024 fick Sametinget i uppdrag enligt regleringsbrev att genomföra insatser som ska bidra till att förebygga och motverka rasism mot samer, bland annat genom att sprida information om det material som tagits fram inom Åtgärdsprogrammet mot rasism mot samer.

Genomförda aktiviteter

Sametinget har gjort följande insatser:

- Förstärkt Sametingets kostnadsfria lektionsmaterial om samer och rasism, som sprids via utbudet.se.
- Fortsatt Sametingets informationsarbete riktat till skolan och till undervisning, bland annat har Sametinget uppdaterat sin webbplats och samarbetat med Samiskt informationscentrum.
- Fört dialog med andra myndigheter som också har uppdrag om att motverka rasism mot samer, bland annat Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Brottsförebyggande rådet, Myndigheten för arbetsmiljökunskap och Forum för levande historia. Dialogen har syftat till att koordinera och förstärka arbetet mellan myndigheterna och sprida kunskap om varandras uppdrag. Sametinget har också informerat om de olika myndigheternas arbete på sin hemsida samt i möten och andra sammanhang.
- Deltagit i konsultationer med Regeringskansliet under 2022, kring åtgärdsprogrammet mot rasism mot samer. I samtalen lyftes bland annat att det behövs fördjupade studier om hatbrott mot samer och insatser för att motverka rasism och fördomar bland unga, samt vidareutveckling av projekt som *Nuoras Nurrii*.

¹⁶ Regeringsbeslut Ku2023/00318, Ku2023/00456, Ku2023/00570 m.fl.

Resultat och måluppfyllelse

- Bidragit till ökad kunskap om rasism mot samer, särskilt inom skolan
- Stärkt samverkan mellan myndigheter i arbetet mot rasism mot samer, vilket skapar bättre förutsättningar för samordnade insatser.

Sammantaget har arbetet lett till ökad medvetenhet, spridning av kunskap och stärkt samverkan, men det finns fortfarande utmaningar, inte minst kring långsiktighet och finansiering.

Framtida behov

För att motverka rasism mot samer på ett långsiktigt och hållbart sätt lyfter Sametinget att följande behövs:

- Mer långsiktiga resurser och finansiering för att möta den stora efterfrågan på utbildningsmaterial om samer och rasism, särskilt för skolor och lärare.
- Fördjupad studie av hatbrott mot samer, för att bättre kunna förstå och förebygga hatbrott kopplade till samisk identitet, inklusive hot och våld mot renskötare.
- Vidareutveckling av metoder som *Nuoras Nurrii*, som riktar sig till unga för att motverka rasism och stärka kunskap om samiska rättigheter och kultur.
- Utbildningsinsatser riktade till lärare och vuxenutbildning, för att minska rasism och polarisering bland vuxna.
- Bättre samverkan och ansvarsfördelning mellan myndigheter, där Sametinget påpekar att urfolksrättigheter behöver ingå i flera myndigheters arbete, exempelvis Institutet för mänskliga rättigheter och Uppsala universitet.

Sametinget understryker att kontinuitet och långsiktighet är avgörande, och att arbetet måste involvera personer med relevant kulturell kompetens och erfarenhet.

Socialstyrelsen: Kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården¹⁷

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Regeringen beslutade 2022 att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka förekomsten av rasism och främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården samt bidra till en jämlik. Kunskapsstödet ska spridas till dem som arbetar inom hälso- och sjukvården för att ge stöd i deras bemötande av patienter och närstående. Kunskapsstödet ska vara målgruppsanpassat och vara utformat så att det kan omsättas och förankras i hälso- och sjukvårdspersonalens vardagliga arbete.

År 2023 beslutade regeringen att förlänga och delvis ändra uppdraget. Syftet med förlängningen är att skapa bättre förutsättningar för målgruppen att ta del av och använda kunskapsstödet som tagits fram. I det nya uppdraget ingår att sprida materialet till målgruppen samt att redogöra för hur utbildningsmaterialet har kunnat omsättas och förankras i hälso- och sjukvårdens vardagliga arbete, i den mån det är möjligt.

Genomförda aktiviteter

Socialstyrelsen har genomfört följande insatser:

- Tagit fram utbildningsmaterialet *Rasism och bemötande i vården*. Målgruppen för materialet är personal som möter patienter inom hälso- och sjukvården och tandvården. Det omfattar personal i direkt vård och omsorg, administrativ personal, chefer och ledare samt verksamhetsutvecklare.
- Genomfört en särskild kartläggning för att mäta i vilken omfattning materialet har kunnat omsättas i hälso- och sjukvårdens vardagliga arbete. Kartläggningen visar att kännedomen om materialet är hög bland regionerna, 14 av 18 regioner känner till materialet. Däremot är det endast tre av de svarande regionerna som anger att de har använt materialet.
- Hållit samråd och dialogmöten med DO, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), patient- och professionsorganisationer och andra aktörer, samt inhämtat kunskaper

¹⁷ A 2022 - 00751

och erfarenheter från FLH. Därutöver har mer djupgående samråd, dialoger och workshoppar kring specifika frågor genomförts med forskare samt representanter för olika myndigheter, regioner, kommuner, professioner, nationella minoriteter och urfolk, civilsamhällsorganisationer och andra sakkunniga.

Resultat och måluppfyllelse

- Nya verktyg för arbetet inom sjukvården.
- Ökad kunskap om och spridning av materialet *Rasism och bemötande inom vården*.
- Stärkt samordning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå kring frågor som rör rasism och bemötande inom hälso- och sjukvården och tandvården.

Socialstyrelsen konstaterar att insatserna har genomförts enligt plan vad gäller framtagande och spridning av material, men att implementeringen i praktiken ännu inte har uppnått önskad effekt.

Framtida behov

Socialstyrelsen lyfter behovet av att arbetet mot rasism inom hälso- och sjukvården fortsätter och stärks och presenterar följande bedömningar och slutsatser:

- Arbetet med att förebygga och motverka rasism i hälso- och sjukvården behöver vara mer strategiskt och systematiskt, som en del i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för en patientsäker och jämlik vård.
- Mer vägledning, statistik, utbildningsinsatser samt ökad samverkan med andra aktörer och myndigheter behövs för ett mer kraftfullt arbete mot rasism i vård och omsorg.
- Tid, resurser och stödstrukturer krävs för att utbildningsmaterialet som rör rasism ska kunna användas i praktiken och bli en naturlig del av det dagliga arbetet.
- Samverkan inom och mellan regioner behöver utvecklas.

Nationella aktörer behöver se över hur de kan stödja regionerna i arbetet.

Socialstyrelsen: Kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten¹⁸

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Socialstyrelsen fick 2024 regeringens uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten. I uppdraget ingår att sammanställa kunskap om på vilket sätt rasistiska föreställningar kommer till uttryck och påverkar personal, patienter och brukare inom olika verksamheter i hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten.

I uppdraget ingår också att Socialstyrelsen ska se över hur myndighetens befintliga material och planerade kunskapshöjande insatser kan användas i arbetet för att på bästa sätt nå ut med kunskap om rasism och bemötandefrågor, samt verka för att arbetet integreras i myndighetens befintliga arbetssätt, kunskapsstöd och riktlinjer.

Genomförda aktiviteter

Socialstyrelsen har gjort följande insatser:

- Påbörjat arbete med kunskapssammanställning om rasism inom hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänsten, med fokus på Sverige de senaste fem åren.
- Påbörjat arbete med att identifiera relevanta målgrupper inom tandvården och socialtjänsten.
- Påbörjat arbete med att söka personer till referensgruppen.
- Genomfört interna aktiviteter för att lyfta olika frågeställningar kopplade till uppdraget.
- Identifierat och samordnat arbetet med närliggande uppdrag.
- Etablerat projektstruktur.
- Påbörjat samverkan med civilsamhälle, kommuner, regioner och myndigheter.

¹⁸ A 2024 - 01131

Resultat och måluppfyllelse

- Stärkt samordning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå kring frågor som rör rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten.
- Stärkt Socialstyrelsens interna arbete med det interkulturella perspektivet.

Socialstyrelsen konstaterar att insatserna under den inledande fasen av uppdraget har etablerat viktiga strukturer och relationer för det fortsatta arbetet.

Förbättrad samordning och uppföljning

I regeringens plan *Samlat grepp* konstateras att flera aktörer arbetar med frågor om rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige, och att det därför behövs samordning, uppföljning och en samlad rapportering av de olika insatserna.

FLH är den myndighet som sedan 2016 har uppdrag inom detta strategiska område. FLH:s samordningsuppdrag redovisas enbart i den här rapporten och är därför mer utförligt beskrivet än de övriga uppdragen.

Forum för levande historia: Uppdrag att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen *Samlat grepp*

Statligt myndighetsnätverk mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Som del i uppdraget att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen driver FLH det statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. I nätverket får medlemmarna tillgång till nyhetsbrev, fortbildning och så kallade forumträffar. Forumträffarna samlar statliga myndigheter och ger dem möjlighet att återkommande utbyta erfarenheter, samt ta del av omvärldsbevakning och kompetensutvecklingsinsatser inom fältet rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Nätverket är öppet för alla statliga myndigheter och för statliga verksamheter som bedrivs i andra former. Under 2024 har omkring 400 representanter från över 100 myndigheter valt att vara anslutna till nätverket.

FLH har gett ut fem nyhetsbrev till nätverket, om arbete mot rasism och hbtqi-fobi. FLH har också försett nätverket med dokumentation om arbetet med den nationella planen, samt information om olika myndigheters uppdrag och redovisningar.

Under 2024 har FLH fördjupat dialogen med vissa myndigheter och med civilsamhället, samt fokuserat på civilsamhällets parallellrapportering liksom på arbetet med metodstöd och uppföljning.

Forumträffar

Under 2024 genomfördes fyra forumträffar med i snitt 112 deltagare. Bland deltagarna fanns bland annat projektledare, utvecklingsledare, utredare, handläggare, strateger och samordnare. För att undersöka vilken nytta forumträffarna ger och hur deltagarna upplever dem, gjordes en fördjupad utvärdering med kompletterande djupintervjuer med representanter från tre olika myndigheter som har medverkat på forumträffar under 2023 och 2024. I utvärderingen framträder flera gemensamma teman och insikter om forumträffarna och hur de påverkar de representerade myndigheterna. Nedan sammanfattas deltagarnas viktigaste synpunkter.

Forumträffarnas tillgångar och styrkor

- **Kunskap**
Deltagarna ser träffarna som en värdefull källa till fördjupad kunskap, särskilt genom forskningsbaserade insikter och expertföreläsningar.
- **Inspiration**
Deltagarna vittnar om att träffarna ger dem inspiration eftersom de får möjlighet att utbyta erfarenheter med kollegor från andra myndigheter.
- **Flexibilitet**
Kombinationen av digitala och fysiska träffar uppskattas – digitala möten ökar tillgängligheten, medan fysiska möten möjliggör djupare nätverkande.
- **Engagemang**
Fokus på relevanta teman som berör det offentliga arbetet gör att träffarna uppfattas som engagerande. Detsamma gäller inslag med verksamhetsspecifika upplägg eller strategiska tvärsektoriella teman.

Forumträffarnas utmaningar och förbättringsområden

- **Spridning**
Kunskapen från träffarna sprids inte alltid inom myndigheterna på ett systematiskt sätt.
- **Konkretion**
Deltagarna efterfrågar fler praktiska verktyg, som till exempel case-studier, mallar och workshoppar, för att omsätta kunskap i handling samtidigt väljer många deltagare ofta bort de workshoppar som erbjuds).
- **Ledningsengagemang**
Forumträffarnas deltagare är i första hand projektledare, utvecklingsledare, utredare, handläggare, strateger och samordnare, medan chefer inte brukar delta.

För att öka engagemanget och prioriteringen av frågorna på ledningsnivå, föreslår de tillfrågade att vissa forumträffar särskilt riktas till chefer och ledare.

- **Problematisering**

Det finns ett behov av att diskutera svåra ämnen som etnisk profilering och diskriminering. De tillfrågade föreslår strukturerade samtalsformat för detta.

- **Integrering**

Decentraliserade organisationer och politisk känslighet gör det svårt att integrera rättighetsfrågor i myndigheternas arbete. Forumträffarna kan bidra genom att erbjuda strategier för att hantera de hindren.

Nedan återges forumträffarna för 2024 i korthet.

Forumträff 1 – 2024, *Rasismens nutidshistoria*

- Föreläsning om en kunskapsöversikt kring historisk forskning om rasism och fientlighet i Sverige
- Presentation av vägledning för arbete mot rasism i offentlig förvaltning
- EU:s handlingsplan mot rasism
- Boksamtal
- Gruppreflekation utifrån boksamtalet med fokus på vad deltagare kan ta med sig tillbaka till sina arbetsplatser

Forumträff 2 – 2024, *Rasismens konsekvenser*

- Kunskapsöversikt om utsatthet baserat på etnisk tillhörighet, hudfärg och religion eller annan trosuppfattning samt arbetsrelaterad ohälsa
- Ojämlighetens konsekvenser och död till följd av covid-19
- Workshop om konsekvenser av rasism och hbtqi-fobi
- Panelsamtal om konsekvenser av rasism, olika former av fobi och hatbrott
- Diskussion om hur statliga myndigheter kan arbeta strategiskt mot rasism och hbtqi-fobi

Forumträff 3 – 2024, *Hur påverkar rasism och hbtqi-fobi demokratin?*

- Guide i att stötta arbetsplatser att skapa en arbetsmiljö där alla känner sig inkluderade
- Föreläsning om vilken roll som rasism och hbtqi-fobi spelar i desinformation och konspirationsteorier
- Föreläsning om vilken roll språket spelar för svensk antirasism

- Föreläsning om på vilket sätt offentligt anställda kan vara människorättsförsvarare
- Panelsamtal om civilsamhällets perspektiv på hur demokratin påverkas av rasism, hbtqi-fobi och hatbrott

Forumträff 4 – 2024, *Vägen framåt*

- Samtal om hur vi kan prata om rasism och hatbrott i en polariserad tid
- Föredrag om rasism och diskriminering i Sverige
- Den nya handlingsplanen mot rasism och hatbrott
- Panelsamtal om hur statliga myndigheter kan bidra till ett träffsäkert och framgångsrikt arbete mot rasism och hatbrott.

Nyhetsbrev

Under 2024 har fem nyhetsbrev skickats till deltagarna i det statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Nyhetsbrevet innehåller erbjudanden om forumträffar och utbildningar från FLH, samt information om aktuella uppdrag, nyheter och rapporter på temat rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Nyhetsbreven har i dag drygt 430 mottagare.¹⁹

Spridningsinsatser

FLH har under 2024 berättat om sitt arbete med att samordna regeringens plan *Samlat grepp* vid flera möten, seminarier, föreläsningar och liknande sammanhang. Till exempel har FLH deltagit i en särskild konferens inom ramen för EU-kommissionens arbete med nationella planer mot rasism, *Conditions for the success of national action plans against racism, International conference Federal Government Commissioner for Anti-Racism in cooperation with the European Commission*. Där deltog FLH i panelen som diskuterade genomförandet av nationella handlingsplaner mot rasism, samt hur nationella planer förhåller sig till lokala planer mot rasism.

Det statliga myndighetsnätverket mot rasism har löpande marknadsförts genom annonsering och spridning i kanaler som når målgrupperna, till exempel i facktidningar och andra nyhetsbrev och nätverk, samt i FLH:s egna kanaler i sociala medier och på webbplatsen.

¹⁹ Siffran är från 2025-03-13.

På levandehistoria.se finns en sida som samlar de senaste årens redovisningar från de myndigheter som ingår i FLH:s årliga rapportering. På webbplatsen finns även en lösenordskyddad sida där man publicerar dokumentation från forumträffar och andra sammankomster för myndighetsnätverket. Under 2024 har FLH fortsatt att se över alla sidor som ämnesmässigt handlar om rasism och hbtqi på levandehistoria.se. I slutet av 2024 lanserade myndigheten dessutom en helt ny sida för samordningsuppdraget.

Referensgrupp

En referensgrupp bestående av organisationer från civilsamhället har knutits till uppdraget. Referensgruppen består av organisationer som antingen arbetar generellt mot rasism eller mot specifika former av rasism, samt organisationer som arbetar mot homo-, bi- och transfobi.

De primära syftena med gruppen är dels att få kontinuerlig återkoppling på hur uppdraget genomförs, dels att de organisationer som ingår i referensgruppen ska få förutsättningar att skriva en parallellrapport eller en ”skuggrapport” till FLH:s årliga uppföljningsrapport. Det sekundära syftet är att skapa en plattform för utbyte av idéer och erfarenheter mellan de olika deltagande organisationerna.

Under 2024 har FLH genomfört två träffar för referensgruppen. Båda träffarna fokuserade på FLH:s arbete mot rasism, andra former av fientlighet och hatbrott. Gruppens synpunkter sammanställs i en egen bilaga som årligen skickas till Regeringskansliet.

Resultat

Utifrån dialog med berörda myndigheter och utvärdering av forumträffarna bedömer FLH att arbetet med samordnings- och uppföljningsuppdraget har utvecklats och uppnått tydliga resultat. Några exempel är att myndighetsnätverket har vuxit och nyhetsbrevet fått fler prenumeranter samtidigt som FLH har stärkt sin målgruppsanpassning. Ännu ett exempel är att samordningsarbetet har kombinerats med en fördjupning i metodfrågor, utifrån det särskilda uppdraget om att utveckla och sprida metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten. Detta utvecklingsarbete har bland annat bidragit till att årets nätverksträffar har fokuserat på metoder för att arbeta mot rasism, andra former av fientlighet och hatbrott.

Slutligen kan noteras att FLH:s utvärderingar visar på att utvecklingsarbetet har bidragit till att deltagarna har fått en bättre förmåga att integrera arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i sitt arbete.

Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog

I regeringens plan *Samlat grepp* uttrycks att organisationer i det civila samhället är centrala aktörer i arbetet mot rasism. Det är viktigt med kontinuerliga dialoger mellan regeringen och det civila samhällets organisationer i frågorna, till exempel genom samråd eller sakråd. I planen anges att projekt mot rasism och liknande former av fientlighet som drivs av det civila samhällets organisationer behöver stöd.

Inga myndigheter redovisar arbete relaterat till detta strategiska mål i 2024 års rapportering. Samtidigt noterar FLH att myndigheter, i delar av sina andra insatser, har bedrivit arbete som berör detta mål.

Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet

Regeringens plan *Samlat grepp* beskriver att budskap som ger uttryck för rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, och som tidigare endast förekom i extrema sammanhang, nu dagligen sprids i kommentarsfält och sociala medier, vilket gör att de får större genomslag än tidigare. Med ökad användning av internet blir det viktigare att höja medie- och informationskunskapen. Skyddet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott på internet, behöver förbättras.

Inga myndigheter redovisar arbete relaterat till detta strategiska mål i 2024 års rapportering. Samtidigt noterar FLH, precis som ovan, att myndigheter, i delar av sina andra insatser, har bedrivit arbete som berör detta mål.

Ett mer aktivt rättsväsende

Regeringens plan *Samlat grepp* slår fast att undersökningar visar att många som utsätts för hatbrott har lågt förtroende för polisens förmåga att utreda och lagföra hatbrott, vilket kan påverka benägenheten att anmäla. I planen beskrivs också att det behövs en enhetlig rutin hos Åklagarmyndigheten för handläggning av hatbrott, samt att för att relevanta insatser ska kunna genomföras är det viktigt att den kunskap som produceras är användbar och utgör ett bra underlag.

Inom detta strategiska område redovisar Forum för levande historia Brottsoffermyndighetens och Brottsförebyggande rådets arbete.

Brottsoffermyndigheten: Uppdrag att ta fram information till personer som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott²⁰

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot hatbrott.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

I december 2023 fick Brottsoffermyndigheten i uppdrag av regeringen att ta fram information till personer som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott. Arbetet bygger på ett tidigare uppdrag om islamofobiska hatbrott, men ska nu omfatta hatbrott oavsett motiv. Målet är att fler ska anmäla hatbrott samt att brottsoffer ska få ett förbättrat stöd.

Uppdraget riktar sig både till utsatta personer och till yrkesverksamma inom myndigheter och i civilsamhället som möter utsatta personer i sitt arbete.

Genomförda aktiviteter

- Brottsoffermyndigheten höll ett referensgruppsmöte den 24 januari 2025, med deltagare från flera myndigheter, organisationer från civilsamhället och samiska

²⁰ Regeringsbeslut Ju2023/02737 (delvis), dnr JU2023/01296 (delvis), dnr Ju2023/00587

- företrädare. Under mötet diskuterades bland annat att förtroendet för polisen behöver öka hos vissa grupper, samt hur man kan sprida information effektivt.
- Brottsoffermyndigheten har gjort en översyn av det material som finns om hatbrott, med fokus på myndigheters och civilsamhällets arbete. Material om rasism och diskriminering exkluderades för att hålla fokus på hatbrott.

Resultat och målpuppfyllelse

Även om projektet fortfarande är i ett tidigt skede har framsteg gjorts inom följande områden:

- Etablering av samverkan
- Samråd med myndigheter och civilsamhällesorganisationer har säkerställt att uppdraget bygger på bred kunskap och erfarenhet.
- Planering av material och insatser
- Strukturerade informationsinsatser har utformats, med fokus på att skapa träffsäkert och tillgängligt material.
- Identifiering av målgrupper och behov
- Genom referensgruppsmöten och förstudier har viktiga målgrupper identifierats, inklusive unga och personer med låg tilltro till rättsväsendet.

Slutredovisningen 2026 kommer att visa i vilken utsträckning dessa insatser har lett till ökad anmälningsbenägenhet och bättre stöd till brottsoffer.

Framtida behov

Brottsoffermyndigheten arbetar vidare med bland annat följande:

- En broschyr om hatbrott som informerar om rättigheter, polisanmälan, stöd och möjligheter till ersättning. Broschyren kommer att översättas till flera språk och inkludera flera grupper.
- En webbsänd utbildningsdag riktad till yrkesverksamma som möter brottsoffer. Fokus kommer att ligga på rättsväsendets arbete och stöd till utsatta. Informationen kommer även att publiceras på Brottsoffermyndighetens webbplats, kompletterad med berättelser och vittnesmål från brottsoffer.
- En spridningskampanj riktad till unga och unga vuxna, eftersom den gruppen löper högre risk att utsättas för hatbrott samtidigt som de är svårare att nå genom traditionella informationskanaler.

Utöver detta identifierar rapporten att följande behöver göras för att arbetet med att motverka hatbrott ska vara effektivt:

- Öka kunskapen bland unga eftersom det kan göra dem mer benägna att agera vid hatbrott och minska risken för att de själva blir förövare. Lärare efterfrågar mer undervisningsmaterial, särskilt om hatbrott på nätet.
- Ge ytterligare resurser för spridning och marknadsföring, för att säkerställa att informationen når rätt målgrupper.
- Ge Brottsoffermyndigheten resurser att följa upp och utvärdera effekterna av informationsmaterialet och utbildningsinsatserna. Detta kan innefatta att mäta hur många som tar del av materialet och att samla in feedback från målgrupperna.

Brottsförebyggande rådet: Fördjupad studie om hatbrott mot samer²¹

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått i uppdrag av regeringen att göra en fördjupad studie om hatbrott mot samer. Syftet är att kartlägga hatbrottens karaktär, synliggöra särskilda uttryck och föreslå åtgärder som förbättrar det förebyggande arbetet. Fokus ligger på hatbrott i olika miljöer samt brott som involverar renar.

Genomförda aktiviteter

- Studien bygger på 43 intervjuer med samer, samiska organisationer, forskare och myndighetspersoner, samt en genomgång av 67 polisanmälningar om hatbrott mellan 2014 och 2022. Dessutom analyseras ytterligare 62 anmälningar om brott mot renar inom polisregion Nord.
- Kartläggning av hatbrottsmiljöer
Hatbrott mot samer förekommer i skolor, på arbetsplatser, i offentliga miljöer och på internet. Sociala medier och digitala plattformar används ofta för att sprida hat, hot och rasistiska kommentarer.
- Hatbrott mot rennäringen
Samer inom renskötsel utsätts för särskilda hatbrott, inklusive tjuvskjutning av renar,

²¹ Regeringsbeslut Ju2022/02216

skadegörelse på egendom och hot mot renskötare. I Norrbotten har renar plågats och dödats på särskilt brutala sätt, ofta utan att gärningspersoner har kunnat identifieras.

- Förtroende för rättsväsendet
Många samer har lågt förtroende för polisen, delvis på grund av uppfattad brist på åtgärder och historisk misstro mot staten. Anmälningssbenägenheten är låg, särskilt för verbala kränkningar och hot.

Resultat och måluppfyllelse

- Rapporten visar att hatbrott mot samer ofta är kopplade till konflikter om mark, rennäring och samiska rättigheter.
- Rapporten har synliggjort att hatbrott mot samer är utbrett, men ofta osynligt i nationell statistik.
- För att hantera hatbrott behövs bättre samverkan mellan polis, rättsväsende och samiska organisationer.

Framtida behov

- Polisen och andra myndigheter inom rättsväsendet behöver stärkt kunskap om hatbrott mot samer och om rennäringens särskilda utsatthet.
- För att synliggöra hatbrott mot samer behövs mer systematisk registrering och bättre möjligheter att rapportera de brotten.
- Renens kulturbärande värde behöver tydliggöras i lagstiftningen för att höja prioriteten vid brottsutredningar.
- Det behövs fortsatt forskning om hatbrott mot samer och negativa attityder, för att förstå problemets omfattning och utveckling.
- Arbetet mot rasism mot samer bör inkluderas i bredare nationella åtgärdsprogram för att få genomslag på både lokal och nationell nivå.

Brå betonar vikten av att samhället är förberett på att hantera och motverka ökat hat mot samer i takt med att samiska rättigheter uppmärksammas mer.

Brottsförebyggande rådet: Uppdrag att ta fram kunskap om den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism i Sverige²²

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antisemitism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Bakgrund och syfte

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått i uppdrag att undersöka antisemitiska hatbrott i Sverige. Denna delrapport sammanställer polisanmällda hatbrott med antisemitiska motiv under perioden 7 oktober till 31 december 2023, jämfört med samma period 2022. Syftet är att skapa bättre förståelse för omfattningen, karaktären och utvecklingen av dessa brott.²³

Genomförda aktiviteter

- Rapporten bygger på en genomgång av 1 283 hatbrottsmarkerade anmälningar, varav 110 identifierades som antisemitiska hatbrott. Detta är nästan fem gånger fler än 2022, då 24 anmälningar registrerades under samma period.
- Brottskategorier och tillvägagångssätt
De vanligaste brotten var hets mot folkgrupp och skadegörelse, följt av ofredande, olaga hot och misshandel. Brotten begicks oftast på allmän plats, följt av digitala miljöer eller i skolor.
- Koppling till Israel–Palestina-konflikten
I 22 procent av anmälningarna fanns någon form av koppling till konflikten, exempelvis antisemitiska plakat och uttalanden vid demonstrationer samt hot mot judiska personer som beskyllts för Israels agerande i Gaza.

²² Regeringsuppdrag, Ju2024/00825

²³ Rapporten presenterades under 2024, men avser polisanmällda hatbrott med antisemitiska motiv under hösten 2023.

Resultat och måluppfyllelse

- Antalet anmälda antisemitiska hatbrott var betydligt högre hösten 2023 än året innan, särskilt mellan slutet av oktober och mitten av november. Brottstyperna och tillvägagångssätten liknade tidigare år.
- Det finns grund för antaganden att antisemitismen i vissa anmälningar speglar politiska händelser i Mellanöstern och en ökad spänning i samhället.

Brå betonar att ökningen både kan bero både på fler faktiska brott och högre anmälningsbenägenhet.

Framtida behov

- Det behövs fördjupad analys av sambandet mellan globala konflikter och antisemitism i Sverige, samt hur dessa påverkar hatbrottsnivåerna över tid.
- Polis och rättsväsende behöver stärkt kunskap för att kunna särskilja antisemitiska hatbrott från legitim kritik mot Israels agerande. Kritik mot staten Israel är inte per automatik antisemitisk, men kan bli det om den riktas mot judar som grupp eller individer som tillskrivs kollektivt ansvar.
- Judiska församlingar och individer behöver stärkta skyddsåtgärder samt bättre tillgång till juridiskt och psykologiskt stöd vid hatbrott.
- Eftersom en betydande andel av hatbrotten sker på nätet, krävs åtgärder för att bekämpa antisemitism online, inklusive bättre tillsyn av sociala medier och snabbare ingripanden mot hatpropaganda.

Brå betonar vikten av att fortsätta övervaka och analysera utvecklingen, särskilt i relation till händelser i omvärlden, för att samhället ska kunna vidta effektiva åtgärder mot antisemitiska hatbrott i Sverige.

Samlad bedömning av arbetet under 2024 och utvecklingsområden för statens fortsatta arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Samlad bedömning av arbetet under 2024

Myndigheterna inom Samlat grepp har stärkt sitt arbete

Forum för levande historia bedömer att myndigheterna med uppdrag inom planen *Samlat grepp* har uppnått resultat i sitt arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott under 2024. Myndigheterna ger exempel på konkreta insatser som visar på att de har utvecklat och spridit kunskap, fört dialog med organisationer i civilsamhället, gjort omfattande marknadsföringsinsatser och tagit fram riktade fortbildningar och metodstöd för skolan och arbetsplatser. Samtliga myndigheter har också identifierat en tydlig inriktning för sitt arbete.

Förbättrad uppföljning och samordning av arbetet

Forum för levande historia ser att kraven på uppföljning som ingår i planen har gett resultat. Flera myndigheter har utvecklat eller påbörjat en utveckling av sina uppföljningssystem eller etablerat samverkan med personer och organisationer i civilsamhället. Utvärderingar visar att det statliga myndighetsnätverket mot rasism har stärkt de deltagande myndigheternas förmåga att arbeta och samverka mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Utveckling av arbetet på regional och lokal nivå

Forum för levande historia kan se en utveckling även på regional och lokal nivå. Myndigheterna inom planen samverkar i högre grad med kommuner och regioner av vilka flera, i sin tur, har utvecklat sitt arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Särskilt om åtgärdsprogrammen

Åtgärdsprogrammen, inriktade på afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi respektive rasism mot samer, har haft som syfte att komplettera den nationella planen mot

rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Insatser inom varje åtgärdsprogram har syftat till att synliggöra och motverka respektive form av rasism, och utgått från de strategiska områden som anges i planen. Före införandet av åtgärdsprogrammen bjöd regeringen in företrädare för civilsamhället till dialogsamtal om arbetet mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer.²⁴

Myndigheternas redovisningar för 2022–2024 visar att de sällan hänvisar till åtgärdsprogrammen. I stället redovisar myndigheterna utifrån sina respektive uppdragsformuleringar och den nationella planens delmål. Liknande slutsatser drar Statskontoret i sin analys av arbetet med åtgärdsprogrammen. Statskontoret konstaterar att myndigheter med särskilda uppdrag i planen ser åtgärdsprogrammen som en konkretisering av planen men inte som direkt styrande.

Dessa slutsatser gör att Forum för levande historia sammanfattningsvis bedömer att åtgärdsprogrammen har

- bidragit till att tydliggöra och konkretisera hur planen ska genomföras i förhållande till respektive form av rasism.
- haft betydelse för andra aktörer som indirekt berörs av planens insatser, inte minst myndigheter som arbetar med närliggande områden så som nationella minoriteter eller mänskliga rättigheter.
- varit ett verktyg för representanter för civilsamhället, för att få en överblick över alla de insatser som sker, men också utifrån respektive form av rasism.

Utvecklingsområden som identifierats

Forum för levande historia har i tidigare redovisningar pekat på utvecklingsområden för statens arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Flera av utvecklingsområdena speglas även i Statskontorets rapport *Ett samlat grepp – analys av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott* (2023:12) som överlämnades till regeringen i juni 2023.

Ett flertal av utvecklingsområdena är omhändertagna i regeringens nya handlingsplan mot rasism och hatbrott som presenterades i december 2024. I linje med det bedriver Forum

²⁴ <https://minoritet.se/7544>

för levande historia nu ett utvecklingsarbete inriktat på såväl uppföljning som strategiskt utbildnings-, metod- och processtöd.

Nedan presenteras ytterligare förslag för det fortsatta arbetet.

1. Från tidsbegränsade till långsiktiga uppdrag

Tillfälliga satsningar löser inte långvariga eller permanenta problem

Samtliga myndigheter som har redovisat sitt arbete har tidsbegränsade uppdrag vilket minskar sannolikheten för fortsatt genomförande när uppdragen är avslutade. Många av insatserna inom planen är resurskrävande och behöver långsiktig finansiering för att vara effektiva. Till exempel har flera myndigheter identifierat ett fortsatt behov av riktade och verksamhetsanpassade utbildningsinsatser för att nå relevanta målgrupper. Att utveckla och genomföra sådana utbildningar är tids- och resurskrävande men centralt för att målgrupperna ska omsätta kunskaperna i praktisk handling.

Förslag: Gör permanenta satsningar där behoven bedöms vara bestående.

2. Utvecklat samarbete och stöd till lokal och regional nivå

2. a Länsstyrelserna kan fungera som plattform mellan kommuner, regioner och myndigheter

Genom till exempel länsstyrelsernas kartläggning vet vi att många kommuner saknar tillräckliga resurser och kapacitet för att utföra och systematisera arbetet mot rasism och hatbrott. Här anser vi att det behövs en plattform för dialog och stöd. Genom att använda den kapacitet och kompetens som redan finns hos länsstyrelserna, kan de stödja kommunernas och regionernas arbete och fungera som en plattform för utbyte mellan kommuner, regioner och myndigheter på nationell nivå. Detta skulle öka möjligheterna för Forum för levande historia och andra myndigheter med uppdrag i den nationella planen att nå ut i hela landet med kunskaps- och metodstöd.

Här är det viktigt att påpeka att länsstyrelserna, genom sin varierande storlek, har mycket olika förutsättningar att avsätta ekonomiska och personella resurser och att vissa länsstyrelser därför kan ha mer begränsat utrymme att prioritera detta arbete.

Förslag: Stärk länsstyrelsernas roll i att stödja kommunernas och regionernas arbete med att systematisera arbetet mot rasism. Låt länsstyrelserna fungera som en plattform för utbyte, samarbete och stöd, mellan den nationella, regionala och kommunala nivån.

2.b Utvecklad samverkan med SKR

Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är en central aktör. I det fortsatta arbetet bör dialogen med SKR stärkas, och det bör även ges möjlighet att etablera en mer formaliserad samverkan med SKR i arbetet mot rasism och hatbrott, för att knyta samman arbetet på den statliga, regionala och kommunala nivån. I en formaliserad samverkan krävs också en tydlighet i vad som förväntas. Målet med samverkan behöver vara tydligt angivet, liksom respektive aktörs roll och ansvar.

Förslag: Utveckla former för en mer formaliserad samverkan mellan regeringen och SKR.

Utblick i Europa i några centrala frågor

Hatbrott mot judar på nätet

Enligt EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) uppgav 63 procent av svenska judar att de utsätts för hatbrott på nätet ”hela tiden”. En fallstudie om antisemitism på nätet från september 2024, visar att förekomsten av uppenbara antisemitiska uttryck hade ökat med 387 procent i en organisations kommentarsfält på den sociala medieplattformen X, jämfört med den 7 oktober 2023.

Hbtqi-personers utsatthet

Enligt den tredje Hbtqi-undersökningen från FRA är trans- och intersexpersoner särskilt utsatta för hot och hat. Samtidigt visar resultatet från undersökningen att årtal av insatser, politiska åtgärder och lagstiftning i kombination med informationskampanjer, har bidragit till vissa positiva förändringar i kampen för jämlikhet. Allt fler hbtqi-personer vågar vara öppna med sin sexuella läggning, könsidentitet, kroppsliga kön och könsuttryck, och känner sig tryggare i att visa tillgivenhet offentligt. Skolor hanterar hbtqi-frågor mer positivt än tidigare.²⁵

Rasism inom polisväsendet

FRA:s rapport *Adressing racism in policing*, belyser behovet av rättsliga åtgärder för att bekämpa rasism inom polisväsendet. Rapporten pekar på bristfällig registrering av

²⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-lgbtqi-equality_en.pdf

rasistiska händelser inom polisen, begränsningar av visseblåsning, otillräcklig och ineffektiv tillsyn, samt behovet av ökad representation inom polisorganisationerna.

Växande rasism mot muslimer

Enligt en empirisk studie från FRA, blir muslimer inom EU i allt högre grad utsatta för rasism och känner en växande oro för sin säkerhet. Rapporten som genomfördes mellan 2021 och 2022, är baserad på faktiska erfarenheter hos nästan 10 000 muslimer inom EU. Resultatet pekar på att den rasistiska diskrimineringen av muslimer ökar.²⁶ Av de muslimska respondenterna i Sverige rapporterade 23 procent att de upplevt diskriminering på någon grund under de senaste fem åren.

Europeiska studier av rasism i Sverige

Under 2024 presenterade europeiska nätverket för legala experter på diskriminering och jämställdhet, en särskild landrapport om Sverige, med fokus på diskriminering av etniska grupper.²⁷ Rapporten konstaterar att den svenska historien av rasism och diskriminering har fått viss uppmärksamhet under de senaste åren, till exempel rasismen och diskrimineringen av romer. Samtidigt pekar rapporten på att diskriminering är ett fortsatt problem på den svenska arbetsmarknaden, särskilt för personer som uppfattas som muslimer och afrosvenskar.

²⁶ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-being-muslim-in-the-eu_en.pdf

²⁷ <https://www.equalitylaw.eu/downloads/6108-sweden-country-report-non-discrimination-2024>

Bilagor

1. Myndigheternas redovisningar lämnas ut på begäran av FLH
 - a. Arbetsmiljöverket
 - b. Brottsoffermyndigheten
 - c. Brottsförebyggande rådet
 - d. Diskrimineringsombudsmannen
 - e. Forum för levande historia
 - f. Länsstyrelserna
 - g. Myndigheten för arbetsmiljökunskap
 - h. Myndigheten för stöd till trossamfund
 - i. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
 - j. Socialstyrelsen
 - k. Sametinget

Referenslista

Rapporter

Council of Europe. (2024). *Advisory Committee on the framework convention for the protection of national minorities: Fifth opinion on Sweden*. <https://rm.coe.int/5th-op-sweden-en/1680ae851a>

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Fundamental rights report – 2023*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-fundamental-rights-report-2023-opinions_en.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Online content moderation – current challenges in detecting hate speech*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-online-content-moderation_en.pdf

Statskontoret. (2023). *Ett samlat grepp: Analys av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. 2023:12. https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2023/2023_12---utskriftsversion.pdf

Statskontoret. (2022). *Uppföljning av vissa insatser inom området mänskliga rättigheter*. 2022:13. https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2022/2022_13---utskriftsversion.pdf

Göteborgs stad. (2021). *Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023*. https://goteborg.se/wps/wcm/connect/6a76c433-1a54-47f5-a027-8a7f1d8756f6/Popul%C3%A4rversion+Plan+mot+rasism+SV+WEBB_folder.pdf?MOD=AJPERES

Regeringsbeslut

Regeringsbeslut A2022/00642, *Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism riktat till barn och unga*.

Regeringsbeslut A2022/00751, A2023/01751, *Uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka rasism i hälso- och sjukvården*.

Regeringsbeslut A2022/00844, *Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism*.

Regeringsbeslut A2022/00845, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism.

Regeringsbeslut A2023/00855, Uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering.

Regeringsbeslut A2023/00983, Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet.

Regeringsbeslut A2023/01759, Uppdrag att fortsätta uppdraget att inhämta och sammanställa kunskap om samband mellan vissa grupper utsatthet för arbetsrelaterad stress.

Regeringsbeslut A2024/01130, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten

Regeringsbeslut A2024/00754, Uppdrag att utveckla och sprida kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i skolan,

Regeringsuppdrag A2024/00870, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism.

Regeringsbeslut JU2021/03101, Uppdrag att fortsatt utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin.

Regeringsbeslut JU2022/02217, Uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv.

Regeringsbeslut KU2022/00923, Uppdrag att kartlägga kunskapen om antiziganism i grundskolan och gymnasiet.

Regeringsbeslut KU2022/01123, Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka rasism mot samer.

Regeringsbeslut KU2022/01123, Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka antiziganism.

Regeringsbeslut Ku2023/00381, Uppdrag inom den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Regeringsbeslut U2016/01669, Uppdrag att genomföra insatser för att främja en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer.

Webbsidor

Länsstyrelsernas regleringsbrev. (2024).

<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24631>

Helsingborg. (2022). *Staden arbetar mot diskriminering med en plan för lika möjligheter.*

<https://helsingborg.se/nyheter/staden-arbetar-mot-diskriminering-med-en-plan-for-lika-mojligheter/>

United Nations. (2024). *E/C.12/SWE/CO/7*

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FSWE%2FCO%2F7&Lang=en

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. (2024). *Being muslim in the Eu.*

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-being-muslim-in-the-eu_en.pdf

European Equality Law Network. (2024). *Sweden - Country report non-discrimination*

<https://www.equalitylaw.eu/downloads/6108-sweden-country-report-non-discrimination-2024>